

Pál apostol athéni beszéde

Ap.csel. 17: 22-34.

Az elmúlt alkalommal Pállal Athénbe értünk, s ott körülnézve, a művészeti emlékek szomorúsággal töltötték meg bennünket. Ennyi babona, tévelygés, ily szörnyű távolság Istentől?! Hova jutottunk? Mégis van valami, egy oltár a városban „*az ismeretlen Istennek!*” Akik ezt felállították, érezték, hogy hiányzik valami. Az ő isteneik nem elégítik ki az embert. Oltárokat emeltek hát az; ismeretlen Istennek, és nem ismerve tisztelték. Ezt ragadta meg Pál, hogy az önmagukkal eltelt athéniakhoz szóljon, az ismeretlen Istent hoztam nektek! Beszéde ekörül az Isten körül forgott. Pál megpróbálja elmondani, milyen az igazi istentisztelet, ki az az Isten és milyen viszonyban van velük. E rövid beszéd tökéletes mű. Csodálatos rövidséggel mondja el, amit elmondhatott az ismeretlen Istenről és csodálatos tapintattal beszél ott, ahol fáj. Istentisztelet-fogalmának kifejezésére ez a szó használatos: „*eüszebeia*”. A *szebomai* ige tisztelő félelmet fejez ki, amellyel a gyermek szereti, tiszteli atyját, akitől fél. Németben áll hozzá legközelebb ez a szó: *scheuen*. *Eü* = kegyes, jámbor, szívvel való kegyes, jámbor szívvel való tisztelő félelem. Durva, rettegő, hitetlen szívek nem tudják tisztelni Istent. Hogy az emberi szív tudja tisztelni Istent, ehhez lényének át kell alakulnia. A templomi gyülekezetben nem mindenki szívében talál Isten oly istentiszteletet,

Pál két dolgot mond. 1). Isten nem lakik kézzel csinált házban. 2). Nincs szüksége olyasmire, amit ember csinál. Ő teremtette az eget és a földet, hogy lakhatnék házban? Mikor ezzel a kijelentéssel szembeszegül a város szép templomával, a *Barthenonnal* is, azt mondja: mindez hiábavalóság! Ez fájhatott az athéniaknak.

Azzal, hogy emberi kéz alkotásaival Őt szolgálni nem lehet, arra utal, hogy Isten ad mindent. Semmire nincs szüksége, amit ember végez. Ezzel ítéletet mondott a görögök csodás körmenetei és felvonulásai felett, amelyekkel isteneiknek vitték az áldozatot. Mindez hiábavalóság, Istent nem lehet úgy tisztelni, ahogy ti teszitek: ezt jelentették szavai, és ez fáj.

Ezután arról szól, hogy ki ez az Isten. Ez az Isten készítette a mennyet és a földet. A magyar fordítás túl bőven pazarolja a "teremt" szót. A teremtésre két szó van a Bibliában. Teremteni a semmiből: *bára*.

A másik: alkotni valamiből: *észah* = *poiein*. Ez a második szó fordul igen gyakran elő. Isten alkotta, készítette az eget és földet és mindent, ami azokban van. Nem úgy volt tehát, ahogy a görög filozófia tanította, hogy egy meglévő anyagból formálták a világot az istenek. Ezzel szemben merőben új volt, amit Pál mondott,

hogy Isten teremtette az anyagot is. Mikor Pál azt mondotta, hogy ez az Isten teremtette a semmiből a világot, akkor ezzel Istent minden fölé, olyan csodálatos magasságba helyezte, ahová nem fér emberi gondolat, a pogány bölcsek tűnődése. Isten mindennek alkotója, Tőle jó minden, ami ebben a világban van, ezért Ő mindennek Ura, - nem vagyunk magunkéi. Ő rendelkezik velünk. Ő a végtelen hatalmu alkotó. De nem, így alkotott, ahogy gondolják, hogy alkotását magára hagyta; hanem Ő tart fenn mindent; tehát nemcsak teremtő, hanem gondviselő Isten is, akitől függ minden lét, minden változás. Tőle függünk, s ha kiejtene hatalmas kezéből. Összetörve hullanánk alá. Ez az istenkép ismeretlen volt Athénben. A végtelen nagy hatalmi Isten új volt.

Ez az Isten szab meg továbbá mindent a világon, az emberi létet is. És úgy szabta meg ezt, hogy az emberek minden nemet "egyől" származzék (a vér szó későbbi betoldás a szövegben). Az a gondolat, hogy minden ember testvére a másiknak, a görög ember számára szintén elképzelhetetlen volt. Az egyik görög monda szerint az emberek úgy származtak, hogy az egyik isten játékos kedvében köveket hajigált a háta mögé. Ezekből emberek lettek. Van más ilyenfajta mitikus magyarázat is. De bármelyiket fogadnánk is el, mindezekben az emberek testvéri kapocs nélkül, egymástól függetlenül állnak elő. A görög ember számára eszerint az is elképzelhetetlen volt, hogy a rabszolga testvére a szabad embernek.

A rabszolgák szerintük csak olyanok, mint az állatok. Mikor Pál azt állítja, hogy minden emberben egy apa vére folyik, olyant állított, ami a görög felfogással homlokegyenest ellenkezik. - Ezt a tanítást még Platon sem tudta elfogadni, mert a rabszolgát ő is csak állatnak nézte.

De nemcsak az emberek származása tekintetében állt szemben Pál előadása a görögökével, hanem az ember története tekintetében is, azzal, hogy a határ, amelyen az ember elterjed, s föld egész felületén minden egyes nemzetnek Isten keze által van kijelölve. De Isten keze nemcsak a földrajzi tért jelölte ki, amit az akkori világszemélet óriási kerek, vagy négyszögletű lapnak gondolt el, hanem az időket is. Minden ember életkorát és idejét, melyben élnie kell. Isten tehát kijelölte a földrajzi és időbeli határokat, s az ember elé állított egy csodálatos célt. Mi ez a cél? Nem más, mint megtalálni, kitapogatni Istent. Tehát ki kell topogatni a láthatatlan, ismeretlen Istent, s magunkévá tenni. Csodálatos cél, s elképzelhetetlen, hogy ember ezt megtehesse. De Pál megvigasztalja őket: *nincs messze, Benne élünk, mozgunk és vagyunk*. Sok írásmagyarázó szerint ebben az utolsó mondatban a "mozgunk" és "vagyunk" szavak sorrendjét meg kellene fordítani: vagyunk és mozgunk. De ez nem áll. Mert Pál azt akarta mondani, hogy nemcsak az élet, hanem a mozgás is Istentől jön. Nála nélkül mozdulás sincs, közel van,

hiszen "Benne élünk, mozgunk és vagyunk. De mindaz, amit Pál eddig elmondott, úgy tűnteti fel Istent, mint metafizikai lényt, akit az embernek nem lehet elérnie. Most úgy beszél Pál Istenről, mint mindent betöltő, végtelen valóságról.

Benne élünk, mozgunk és vagyunk. Hiszen az Ő származéka, nemzetsége vagyunk, mint a ti költőitek is mondják. - Csakugyan megvan ez gondolat a cíliciai Arathosnál és Kleantésznél is. Pál tehát olvasta korának görög költőit és jól felhasználta azok olvasását. Nem áll tehát az, hogy a keresztyén ember nem olvashat mást, csupán a kegyes és a kegyesek által elismert és jóváhagyott könyveket. Erre is áll a figyelmeztetés: "*mindeneket megpróbáljatok*"...

Persze semmi esetre sem azt jelenti ez, hogy minden pocsolyába bedugjuk a lábunkat, mint a rakoncátlan gyermekek, keresztyén embernek tudnia kell, hogy Istent az élet bűzös részein nem találja. Így nincs helye sem spiritiszta összejöveteleken, sem mulatókban és hasonló helyeken. ki akarja tapogatni Istent, de tudja, hol nem fogja találni. De nem kell elzárkózni a világ irodalmától. Az apostol olvasta a korabeli világi költőket.

További következtetést von le abból, hogy mi Isten nemzetsége vagyunk. Akkor lehetetlen, hogy aranyhoz ezüsthöz, kőhöz, vagy, emberi faragványokhoz hasonlítson az Isten. E szavak azt jelentik: Lássátok be, hogy képtelenség Őt az élettelenben keresni, amikor Ő az élőkhöz, hozzátok hasonlít. Emberi kéz alkotásai nem csak fölébe nem kerekedhetnek Istennek, de meg sem közelíthetik Őt. Az ember alatta marad Istennek, aki láthatatlan.

Még közelebb hozza Pál a végtelen hatalmú Istent, amikor rátér a történelem céljára: mit akar Isten a világgal és az emberrel a világban. Ha Isten hozzátok hasonló, akkor oly célt helyezett elétek, amire ráismertek. Eddigi tévedéseiteket elnézi az Isten, mert Ő tudja, hogy az tudatlanságból volt, s így túlnéz azon, amit eddig tettetek. De mostantól fogva egy célt tűzött ki: megtérést követel. Forduljatok el a hiábavalóságoktól, s forduljatok Jézus felé, akit Isten arra rendelt, hogy szenttül, igazságosan ítélő bírója legyen az embereknek egy napon. Hogy tudjatok benne hinni, bizonyosságot tett Mellette mindenkinek, feltámasztván őt a halálból.

Itt félbeszakították Pált. Nem beszélhetett tovább. A feltámadás említésénél kacagás szakította félbe mondanivalóját. Egyesek kacagtak, mások gúnyolódtak; voltak, akik azt mondták: majd még meghallgatunk téged efelől /t.i. a feltámadás felől/.

A görög szellemi fővárosban alig tért meg valaki. Az Írásban ez áll, hogy az areopágita Dienes, egy Samaris nevű asszony és még néhányan csatlakoztak az apostolhoz. S vele ment az örök cél felé. Süket fülek, érzéketlen szívek, a legtöbben nem értették. Közülünk néhányan értik a csodálatos beszédet, amit a világ bölcsei nem értettek meg? Hát ti megértitek-e, hogy Isten mire hív titeket?

„Csia Lajos - feljavított kézírata.”